

ג) מעשה נפלא מה שאירע תלמיד נ) מעשה נפלא מה שאירע תלמיד שאינו הגון רצה שאינו הגון רצה להרוג את רבו. להרוג את רבו.

בהיות הרב מוהריק"ו [מורנו ורבו הרב ? ?] שד"ר [שליח דרבנן] בערי אשכנז מעיה"ק [מעיר הקודש] ירושלים, סיפר לו חכם אחד זקן ברוסיא מה שאירע לו עם תלמיד שאינו הגון אחר שלמד מרבו כמה מאוית דפי מסכתות בע"פ [בעל פה] יצא לתרבות רעה

ונעשה לסטים מזוין מלסטם את הבריות ולוקח נפשות ביערים הגדולים והנוראים שבמדינות ההם. ויהי היום כי החכם ההוא נהפך עליו הנלגל והוכרח במעשיו לדפוק על דלתי הנדיבים מעיר אולי תעלה ארוכה למכת עניונו. והי נוסע ברגליו ממקום למקום כאשר נמצאים פונדקים רכים בכל ג' ד' שעות מפני תקנת עוברים ושבים. ואחר שהחכם הזקן הוא קיבץ על יד מנה מאתים זהובים מטבע היוצא באותו שעה נפל עליו הנלגל כי בהיותו הולך בעמק עכור שביער אחד אדיר ונורא. והנה לקראתו לסטים מזוין וראשו בשמים, ויהי בראות הזקן את הצורה הצוררה ההיא כמעט פרח נשמתו כי ידע כי בנפשו ידבר וקרבה עת פקודתו: ויהי כאשר נתקרב אליו והנה האיש המלסטם משתחוה אליו בנשיקות ידים ורגלים באמור אליו בקול בוכים רבי ברכני כי תלמידך אני ומימי תורתך שתיתי מיום שעמדתי על דעתי ויפג לב החכם הזקן כי לא האמין אליו וישתדל להסטים הנ"ל לתת לו סימנים מובהקים כי הוא אותו התלמיד שלמד אצלו אליו דפי המסכתות ותחי רוחו בדברו אליו ותחי שמחת הזקן גדולה עד מאד כי מאויב נהפך לו לאוהב רעו ותלמידו ויהי כאשר כלו לספר זה לזה את כל הקורות אותם מיום הפרד איש מאת רעהו ענה הסטים אל הזקן ואמר רבי התוודה ענה הזקן בנפש בהלה מדוע השיב לו הסטים כי קרבה עת פקודתך ענה הזקן מה פשעי ומה חטאתי מלאכתי וממנה פרנסתי ופרנסת בני ביתי וע"כ אין אני נותן הפרש במלאכתי זאת בין אויב לאוהב ולאדם לא אכנה והתחיל הזקן להתנפל לפניו באלף מיני תחנונים להיות לו נפשו לשלם וגם את הכל יקח משוב רצונו והשלמת דעתו. אבל הרוצח לא שם לבו לדברים האלה והיישיר קנה השריפה כנגד לבו של הזקן ויאמר אליו בחרי אף אי זקן שוטה הלא ידעת כי מפני שאני תלמידך ואתה מורי ורבי ולמדתי תורה יחד נכמרו רחמי ואני נותן לך זמן להתוודות ולשוב אל ד'. טרם אסיתך המלסטם משתחוה אליו בנשיקות ידים ורגלים באמור אליו בקול בוכים: "רבי, ברכני כי תלמידך אני ומימי תורתך שתיתי מיום שעמדתי על דעתי." ויפג לב החכם הזקן כי לא האמין אליו. וישתדל להסטים הנ"ל לתת לו סימנים מובהקים כי הוא אותו התלמיד שלמד אצלו דפי המסכתות. ותחי רוחו בדברו אליו ותחי שמחת הזקן גדולה עד מאד כי מאויב נהפך לו לאוהב, רעו ותלמידו. ויהי כאשר כלו לספר זה לזה את כל הקורות אותם מיום הפרד איש מאת רעהו ענה הסטים אל הזקן ואמר: "רבי, התוודה!" ענה הזקן בנפש בהלה: "מדוע?" השיב לו הסטים: "כי קרבה עת פקודתך!" ענה הזקן: "מה פשעי ומה חטאתי?" השיב הסטים: "אמת דברך. חף אתה מפשע ולא עון, אבל זאת מלאכתי וממנה פרנסתי ופרנסת בני ביתי וע"כ [ועל כן] אין אני נותן הפרש במלאכתי זאת בין אויב לאוהב, ולאדם לא אכנה [אפנה?]. והתחיל הזקן להתנפל לפניו באלף מיני תחנונים להיות לו נפשו לשלם וגם את הכל יקח משוב רצונו והשלמת דעתו. אבל הרוצח לא שם לבו לדברים האלה ושפך כעסו וחמתו והיישיר קנה השריפה כנגד לבו של הזקן ויאמר אליו בחרי אף: "אי זקן שוטה, הלא ידעת כי מפני שאני תלמידך, ואתה מורי ורבי, ולמדתי תורה יחד, נכמרו רחמי ואני נותן לך זמן להתוודות ולשוב אל ד' טרם אמיטך

המלסטם משתחוה אליו בנשיקות ידים ורגלים באמור אליו בקול בוכים: "רבי, ברכני כי תלמידך אני ומימי תורתך שתיתי מיום שעמדתי על דעתי." ויפג לב החכם הזקן כי לא האמין אליו. וישתדל להסטים הנ"ל לתת לו סימנים מובהקים כי הוא אותו התלמיד שלמד אצלו דפי המסכתות. ותחי רוחו בדברו אליו ותחי שמחת הזקן גדולה עד מאד כי מאויב נהפך לו לאוהב, רעו ותלמידו. ויהי כאשר כלו לספר זה לזה את כל הקורות אותם מיום הפרד איש מאת רעהו ענה הסטים אל הזקן ואמר: "רבי, התוודה!" ענה הזקן בנפש בהלה: "מדוע?" השיב לו הסטים: "כי קרבה עת פקודתך!" ענה הזקן: "מה פשעי ומה חטאתי?" השיב הסטים: "אמת דברך. חף אתה מפשע ולא עון, אבל זאת מלאכתי וממנה פרנסתי ופרנסת בני ביתי וע"כ [ועל כן] אין אני נותן הפרש במלאכתי זאת בין אויב לאוהב, ולאדם לא אכנה [אפנה?]. והתחיל הזקן להתנפל לפניו באלף מיני תחנונים להיות לו נפשו לשלם וגם את הכל יקח משוב רצונו והשלמת דעתו. אבל הרוצח לא שם לבו לדברים האלה ושפך כעסו וחמתו והיישיר קנה השריפה כנגד לבו של הזקן ויאמר אליו בחרי אף: "אי זקן שוטה, הלא ידעת כי מפני שאני תלמידך, ואתה מורי ורבי, ולמדתי תורה יחד, נכמרו רחמי ואני נותן לך זמן להתוודות ולשוב אל ד' טרם אמיטך

בקנה השריפה אשר בידו. מה תרבה תחינות להציל את נפשך. מהר התודה כי היום קצר ולא אוכל לעצור עוד." ויהי כאשר ראה הזקן כי כלתה אליו הרעה ואין מיד העריץ ההוא מציל, נתחכם הזקן העני וכה סידר דבריו אל הלסטים וכה ענהו: "בני ותלמיד, הידעת מה דקיי"ל [דקיימא לן] בכל התורה כולה לא שביק אינש היתירא ואכל איסורא [לא עוזב אדם היתר, ואוכל איסור – אין אדם עוזב היתר ועושה דבר באיסור, כאשר יש לו אפשרות לעשות את הדבר בהיתר]". הלסטים: "ידעתי, ומאי נפקא מינה [ומה יוצא מממנה] ואיה הוא ההיתר הזה, איהו?" הזקן: "ההיתר ידוע ונגלה: הבא להרגך השכם להרגו". הלסטים: "מי הוא זה אשר יבא להרגני? האתה הקנה הרצוץ כי תם כחך ובטל מן העולם?" הזקן: "המתן

בקנה השריפה אשר בידו מה תרבה תחינות להציל את נפשך מהר התודה כי היום קצר ולא אוכל לעצור עוד: ויהי כאשר ראה הזקן כי כלתה אליו הרעה ואין מיד העריץ ההוא מציל נתחכם הזקן העני וכה סידר דבריו אל הלסטים וכה ענהו בני ותלמיד הידעת מה דקיי"ל בכל התורה כולה לא שביק אינש היתירא ואכל איסורא, הלסטים: ידעתי ומאי נפקא מינה ואיה הוא ההיתר הזה איהו, הזקן: ההיתר ידוע ונגלה הבא להרגך השכם להרגו, הלסטים: מי הוא זה אשר יבא להרגני האתה הקנה הרצוץ כי תם כחך ובטל מן העולם, הזקן: המתן ותשמע הדברים עד תומם אך אם אתה לו שמעני שב בני על הארץ כמעט רגע והקנה שריפה לעולם בידך ואתה עשה עצמך כאלו אינך רואה ואני אבוא אחריו ככה גדול במטה אשר בידי להכותך כאלו מכה של חלל אני מכה אותך בחרב וחנית ותניח עצמך שאני אכה אותך הבאה אחת בלבד, ואח"כ אתה תקום כגבור ואיש מלחמה בזעם גדול לקיים בעצמך הבא להרגך השכם להרגו וזהו שאמרתי לך בתחילת דברי לא שביק אינש היתירא ואכל איסורא כי אחרי שמתאכנת זאת היא לתיאבון ולא להכעיס אם כן כל מקום שיש ביכולתך לעשות הדבר בהיתר ודינא דאין לך להניח דרך האיסור ומאת ה' מן השמים היה כי אותו שעה שעת רצון היתה והלסטים הניח נתפתה בדברי הזקן כי אמר נבל בלבו מה היא הכאת הזקן הזה ומה כחו יפה כי אין בו כח אפילו להזיק פרעוש אחד כ"ש רם הקומה ואיש זרוע כמיני, ויען ויאמר כן אעשה כאשר דברת לעשות רצונך חפצתי גם את הדבר הזה אעשה, וישב על הארץ ישיבת עראי וקנה השריפה בידו משענת אחת מעץ קשה כאבן ובקצה המטה חתיכת ברזל תקועה יפה יפה עוביה כעובי שלשה אצבעות וארכה ארבע וישא החכם הזקן עיניו למרום ויצעק בקול מר כשופר אהה ה' אלקים עשה עמי תשועה גדולה ופורקן כיום הזה להושיע משופטי נפשי ותן בי כח אמיץ להכותו מכה של חלל פעם אחת ולא אשנה, ויהי ככלותו לשפוך את לבו לפני ה' התגבר הזקן כארי ויכהו הכאה גדולה בלי חמלה על צדעי הלסטים

ותשמע הדברים עד תומם, אך אם אתה לו שמעני, שב בני על הארץ כמעט רגע והקנה שריפה לעולם בידך ואתה עשה עצמך כאלו אינך רואה ואני אבוא אחריו ככה גדול במטה אשר בידי להכותך, כאלו מכה של חלל אני מכה אותך בחרב וחנית, ותניח עצמך שאני אכה אותך הכאה אחת בלבד, ואח"כ [ואחר כך] אתה תקום כגבור ואיש מלחמה בזעם גדול לקיים בעצמך 'הבא להרגך השכם להרגו'. וזהו שאמרתי לך בתחילת דברי לא שביק אינש היתירא ואכל איסורא, כי אחרי שמלאכתך זאת היא לתיאבון ולא להכעיס אם כן כל מקום שיש ביכולתך לעשות הדבר בהיתר ודינא דאין ראו לך להניח דרך האיסור." ומאת ה' מן השמים היה כי אותו שעה שעת רצון היתה, והלסטים הניח נתפתה בדברי הזקן כי אמר נבל בלבו מה היא הכאת הזקן הזה ומה כחו יפה, כי אין בו כח אפילו להזיק פרעוש אחד כ"ש [כל שכן] רם הקומה ואיש זרוע כמוני, ויען ויאמר: "כן אעשה כאשר דברת, לעשות רצונך חפצתי גם את הדבר הזה אעשה, וישב על הארץ ישיבת עראי וקנה השריפה בידו, משענת אחת מעץ קשה כאבן ובקצה המטה חתיכת ברזל תקועה יפה יפה, עוביה כעובי שלשה אצבעות וארכה ארבע, וישא החכם הזקן עיניו למרום ויצעק בקול מר כשופר: "אהה ה' אלקים, עשה עמי תשועה גדולה ופורקן כיום הזה להושיע משופטי נפשי ותן בי כח אמיץ להכותו מכה של חלל פעם אחת ולא אשנה." ויהי ככלותו לשפוך את לבו לפני ה', התגבר הזקן כארי ויכהו הכאה גדולה בלי חמלה על צדעי הלסטים

עד נפלו לארץ מרוב העילוף הנפלא כמעט נופל מת כהרוג מפרפר ואדהכי והכי נפלה מידו קנה השריפה, ויזדרז הזקן חיש קל וישלח ידו ויקחה מעל הארץ ויתקעה בבטנו. ויהי כהרגו הזקן חיש קל וישלח ידו ויקחה מעל הארץ ויתקעה בבטנו.

כן יאבדו כל אויבך ד' ואוהביו כצאת השמש בגבורתו. כי נתקיים בהחכם ההוא מקרא מלא: 'והחכמה תחיה בעליה' כי באמת ידע בעצמו לקיים הכלל הגדול והנורא 'הבא להרגך השכם להרגו' כזה כן זה לא נופל דבר: